

Konoplani

GLASILO KOLEKTIVA INDUPLATI JARŠE

ŠT. 8 – XIV

AVG. 1965

CENA 20 DIN

VSEBINA :

Tople malice v vročih dneh
Zanima nas ...

Zahvali
Prodaja v mesecu juniju
1965

Občini in občanom k praz-
niku

Proizvodnja v juniju 1965
F. Adamič — Poročilo na-
bave za mesec junij

Zavese v stanovanju
Zadnja kuga

Ing. Srečo Bergant — Upo-
raba poliesternih vla-
ken ...

Induplati na tretjem mestu

E. Rojc: Kdo bo bolje uga-
nil

Dana Pavlin — Prvomajski
praznik

Vesti — obvestilo
V. Habjan — Obvestila iz
kadrovske službe

Nevsakdanja vsakdanjost
B. Zupan — Nesreče v ju-
niju

Izdaja v 900 izvodih kolektiv
tovarne Induplati. Odgovor-
ni urednik Otmar Lipovšek.
Natisnila in klišeje izdelala
Tiskarna »Jože Moškrič« v
Ljubljani

**Kjerkoli in kdorkoli tabori
v INDUPLATI ŠOTORU –
vsak se v njem počuti prijetno
in zadovoljno**

Tople malice v vročih dneh

Vsak dan ob 10. uri koračim v menzo. Običajno se ustavim pri točilni mizi. Tokrat sem zavil v upravo in prosil upravnika tovariša Ernesta Cvetka za intervju. Takoj je bil pripravljen za razgovor, zato se mu v imenu naših bralcev za prijazno razumevanje iskreno zahvaljujem.

Takole je potekal razgovor:

Konoplan: Tovariš upravnik, letošnje poletje res ni, razen izjem, najbolj vroče, vseeno nas zanima, kaj kuhate v poletnih dneh za tople malice?

E. Cvetko: Kuhamo le tople malice, ker večina z hladnimi ni zadovoljna. Poiskovali smo že s solatami, vendar s tem niso bili zadovoljni. Hladne malice ljudje odklanjajo, ker so kalorično manj vredne (pripravljene so brez maščob). Tako serviramo tudi v poletnem času za toplo malico razne juhe, golaž s krompirjem, klobase ali hrenovke s prilogo, srpski pasulj, ričet ter na različne načine pripravljeno drobovino. Kvalitetno lahko te malice boljše pripravimo (kakor hladne, op. pisec) zaradi pridatka zelenjav (paradižnika in podobno), ki jih kuha zahteva.

Konoplan: Koliko obrokov tople malice izdate dnevno v tem času?

E. Cvetko: V poletnem času izdamo dnevno povprečno 1000 do 1100 obrokov. Poleg tega izdamo za redne in izredne (prehodne) abonente še okoli 300 kosil dnevno, od tega 40 za tuje goste.

Konoplan: Se naši sodelavci poslužujejo v tem (poletnem) času te ugodnosti v manjšem številu ali je to število enako ostalim mesecem v letu?

E. Cvetko: Poleti se poslužuje večje število sodelavcev toplih malic. Pozimi ljudje doma kurijo in si hkrati tudi kuhajo. Pripominjam, da so v zimskem času tudi koline merodajne in vplivajo na to, da tedaj ljudje ne segajo v takem številu po toplih malicah.

Konoplan: K prejšnjemu vprašanju nam dajte odgovor v obliki indeksa.

E. Cvetko: Če je indeks za zimske mesece 100 potem je sedaj v poletnih 112. Tako izdamo mesečno povprečno v zimskih mesecih 8500 obrokov, v poletnih pa 9535. Podobna slika je tudi z indeksom za tuje abonente, kjer znaša razmerje med poletjem in zimo 100 : 107 v prid poletnih mesecem. Za tuje goste izdamo povprečno mesečno pozimi 13 870 obrokov, poleti pa 14 880.

Konoplan: Koliko toplih obrokov izdate za nečlane našega kolektiva in za katere?

E. Cvetko: Za tuje kuhamo v poletnih mesecih povprečno 600 obrokov dnevno, za domače le 460 obrokov. Naše usluge nudimo podjetjem: SVIT Kamnik (160), SVILANIT Kamnik (110), ALPREM Kamnik (80), ŽIVILSKA INDUSTRIJA Kamnik (30), LEK Mengeš (140), LIP Radomlje (35), GRADBENO PODJETJE ZAGORJE obrat Mengeš (45).

Konoplan: Kako so s toplimi obroki zadovoljni naši člani in kako »tuji« gostje?

Intervju z upravnikom menze Ernestom Cvetkom

E. Cvetko: S toplimi obroki in s kosili so naši člani kolektiva zadovoljni, kar je razvidno iz tega, da ni pritožb. Tudi zunanji gostje se le redko pritožujejo in še to le tedaj, kadar imamo zamudo z dostavo. Razumljivo pa je, da se delavci-težaki včasih pritožujejo zaradi premajhne količine hrane, ne pa zavoljo kvalitete toplega obroka. Pri tem pa je potrebno upoštevati, da tudi zunanjega gosta, ali točneje povedano, za abonente iz prej navedenih kolektivov, topla malica ne stane več, kakor 149 din (sto devetinsitrideset din!). Brez kruha stane polna cena za obrok tople malice 135 din!

Konoplan: Povejte še kakšno zanimivost v zvezi z vašo dejavnostjo!

E. Cvetko: Pri točilni mizi prodamo dnevno še povprečno 270 mrzlih malic (hamburško slanino, sardine, salamo, sir). V prvi polovici letošnjega leta smo prodali v naši točilnici še 8196 l vina, 9485 l piva, 656 l naravnega žganja, 1,350 l žganih pijač in likerjev, 4272 l mineralnih vod in sifona, 3589 stekleničk koka in oranžad ter 332 l koncentrata malinovca in naravnih sokov.

ZANIMA NAS

Tovarna žičnica od Črne preko Kisovca do Male planine je bila od 8. julija lanskega leta pokvarjena do pred kratkim. Pred okvaro je lastnik Planinsko društvo Domžale, računalo za prevoz do Kisovca 20 din za kg, do vrha pa 25 din za kg. Enaka tarifa je veljala za prevoz iz planine v dolino. Naše podjetje (Induplati) je bilo deležno posebne ugodnosti s tem, da smo plačali za prevoz do vrha Male planine le 20 din za kg, ker smo bili razen domačinov najmočnejši koristnik te usluge. Skupno smo v preteklem letu plačali Planinskemu društvu Domžale iz naslova za prevoz robe po žičnici na planino in nazaj preko 100 000 din.

Po popravilu žičnice (koncem junija letos) pa je PD Domžale dvignil tarifo za 10 din, to je na 30 din za kg. Neprijetno na stvari je še, da se je Planinsko društvo Domžale odločilo za pavšalizirano težo, ko nam je dobro poznano, da je embalaža v resnici lažja. Zakaj se pred natovorjenjem predmeti ne tehtajo?

Iz obrazca za transportiranje je razvidno, da je označena teža za litrsko steklenico 1 kg čeprav tehta v resnici le 0,7 kg. Od 40 do 45 dkg je razlike tudi pri vsaki 2 litrski steklenici. Takih razlik je med letom precej in to vse ob povišani tarifi za prevoz.

ZANIMA NAS, kateri organ je odobril tarifo (novo) in zakaj se ne tehta in zakaj ne velja dejanska teža? Induplati odpremlja naenkrat od 500 do 600 kg tovara. In pri vsem tem potuje tovor po žičnici do namembne postaje nezavarovan, kar je tudi nerazumljivo. Zakaj za natovorjeni material nihče ne jamči?

RES NAS ZANIMA, KAKO JE S TO ZADEVO!

ZAHVALI

Ob smrti moje ljube in drage mame

KLARE KOPRIVŠEK

se iskreno zahvaljujem vsem, ki ste ji darovali cvetja na njen mrtvaški oder, in vsem, ki ste jo spremili na njeni zadnji poti. Hvala tudi vsem, ki ste mi ob tej težki izgubi izrazili sožalje.

Špitalič, julija 1965.

Tončka Bartolj
roj. Koprivšek

Ob nenadni in tragični smrti mojega dobrega očeta

JOŽETA BARTOLA

se iskreno zahvaljujem vsem, ki ste pokojnika spremili na njegovi zadnji poti, in vsem, ki ste mi izrazili sožalje.

Homec, julija 1965.

sin Janez Bartolj

Pristanek helikopterja pred »Induplati«

Prodaja v mesecu juniju 1965

V juniju mesecu je prodaja potekala zadovoljivo, saj je bil plan prodaje dosežen 94,5 % od planirane vrednosti. Tako in slično stanje je bilo v vseh trgovskih obratih, saj je vladala med potrošniki neka negotovost in so preko rednih potreb kupovali potrošniško blago. Slej ko prej pa tržišče glede cen ni urejeno in trgovska mreža še ne dobiva soglasja za formiranje cen za vse artikole, katere bi želela prodajati. Konkretne slučaje imamo v naši trgovini »Bala« v Ljubljani.

V juniju smo zabeležili zelo živahen promet s šotori in sicer vseh tipov. V tem mesecu nam je primanjkovalo predvsem manjših tipov, kar pa ni bilo mogoče nadoknaditi, spričo zasedbe konfekcije z izvoznimi artikli.

V času med 19.—27. junijem je bil tekstilni sejem v Leskovcu, katerega smo se udeležili v sklopu razstave »Modne hiše« iz Ljubljane. Naš predstavnik za SR Srbijo je bil na sejmu, vendar se z obiskom in poslom ni mogel pohvaliti. Čutilo se je nestabilnost v poslovanju zaradi obstoječih in predstojajočih ukrepov.

Makulature smo imeli v juniju 4.651 m², kar je še vedno velika količina, če upoštevamo dejstvo, da je plan proizvodnje zmanjšan.

IZVOZ:

V juniju nismo dosegli izvoznega mesečnega plana in je za 17,5 % izpod postavljenega. Kumulativni šestmesečni plan pa je presežen za 61,92 %.

Peter in Pepca dostavljata kupljeno blago

Proizvodnja v juniju 1965

Neredna dobava surovin in bombažne preje, s katero smo v določeni meri tudi računali, nam je povzročila precej več težav, kot smo pričakovali. Proizvodnja je bila vsled tega skoro v vseh obratih občutno prizadeta, posebno pa v predilnici, kjer smo morali premakniti kolektivni dopust v mokri predilnici iz junija v junij.

Proizvodnja po obratih je bila naslednja:

	Plan junij 1965	Indeks junij 1964
Predilnica	65,6 %	46,5 %
Tkalnica	79,7 %	83,3 %
Plemenitilnica	82,0 %	86,0 %
Tiskarna	94,5 %	141,0 %
Konfekcija	50,0 %	59,7 %

Izredno slab uspeh konfekcije je rezultat nedokončanih partij izdelkov za izvoz, ki bodo predani skladišču, ko bodo končane.

Produktivnost dela se je, z ozirom na lanskoletno povprečje, v vseh oddelkih zmanjšala, ponekod precej občutno, vzrok temu pa lahko najdemo v urah obratne režije, ki so ostale nespremenjene, kljub občutno zmanjšanemu obsegu proizvodnje.

Kvaliteta izdelkov se ni bistveno spremenila.

POROČILO NABAVE ZA MESEC JUNIJ 1965

Premog še vedno prihaja v večjih količinah kot je poraba in si s tem delamo zalogo za zimske mesece.

Z dobavami bombažne preje nikakor ne moremo biti zadovoljni. Predilnice vstrajajo strogo na pravočasnem plačevanju faktur, odnosno so nam postavile višino salda, do katerega nam še sprovedejo dobave. Čim ta saldo prekoračimo, pričenejo zmanjševati dobave ali jih pa celo popolnoma ustavijo. Tako nam je predilnica v Škofji Loki ustavila za več kot 10 dni vse dobave bombažne preje. Iz tega razloga bi bilo treba polagati največjo pažnjo izpolnjevanju plačilnih obveznosti.

Konoplja, lan in sintetična vlakna prihajajo v predvidevanih količinah. Surovine, ki so iz uvoza, tudi dobimo pravočasno, problem je samo včasih dobiti interne dinarje za odkup potrebnih deviz. Konoplje imamo trenutno še dovolj, vendar pa moramo pričakovati, da bo nabava otežkočena zaradi poplav v Vojvodini.

Z barvami, kemikalijami in pomožnimi sredstvi smo preskrbljeni in dopolnjujemo asortiment po potrebi.

Z ostalim materialom pa imamo težave, saj je na tržišču stalno pomankanje. Običajno vedno zmanjka tistega materiala, ki nam je potreben.

Občini in občanom k prazniku

22. julija 1941. leta se je slovenski narod uprl okupatorjevi sili s silo. Želja po svobodi in enakopravnosti je bila močnejša kakor bič in zastrahovanje osovražene tujca.

Prvikrat so tega dne na področju naše občine padli okupatorji. Med osvobodilno vojno jih je padlo še več — in to vedno več. V boju za svobodo so padli tudi najboljši sinovi in hčere našega ljudstva.

Brez žrtev ni zmage, je vodilo svobodoljubne borbe do končne zmage, ki so jo izvojevali pred dvajsetimi leti.

Krvava pot borbe za svobodo je bila končana. Kakor eden se je ljudstvo oprijelo novega boja za izgradnjo opustošene in izropane domovine. Dve desetletji smo gradili in uspevali. Delali smo tudi napake — pa kje teh ni. V zaletu zmage smo si zastavljali visoke cilje. Mnoge smo uspeli realizirati. Uspehi so odpirali vedno znova naloge. Tudi te smo uresničili.

Na mestih, kjer so stale nekoč manjše hiše, smo zgradili velike bloke in nebotičnike. Ugotovili smo, da je takšna gradnja cenejša, nismo pa vedeli, da je predraga. Zgradili smo železnice in ceste. Tisoče kilometrov najsodobnejših cest skozi dotlej neprehodne pokrajine in predele. Mesta, trgi in tovarne so rasle kot nikoli in nikjer doslej. Industrija se je razvijala z zavidljivo naglico. Motorizacija je dosegla že nekje povprečja bolj razvitih držav od nas.

Pri delu smo se srečali še z elementarnimi nesrečami. Sušnim letom so sledila leta s prevelikimi padavinami. Potresi in poplave so bile plačilo narave za naše delo. Ekonomski zakon gospodarstva nas je prisilil k treznejšemu razmišljanju in bolj gospodarnemu upravljanju.

Prepričani v pravilnost politike, ki jo v zadnjem času uveljavljamo, zremo smelo v prihodnost, ker nam bodo naloge jutrišnjega dne prinesle tudi nove uspehe in še lepšo bodočnost.

Zaupali smo v naše vodstvo v najtemnejših dneh zgodovine slovenskega ljudstva. Pod vodstvom Tita smo korakali po zmagi do danes in z rami ob rami bomo stopili novim nalogam nasproti. To je naše načelo in naše zagotovilo ob prazniku občine in občini za praznik.

Urednik

Zaveses v stanovanju

Jugoslovansko gospodarstvo je napravilo nesluten napredek, morda celo večjega, kakršnega bi si zamisljali največji optimisti v prvih povojnih letih. Hote in načrtno se je razvijala tudi arhitektura in gradnja stanovanj, saj smo z individualno in družbeno gradnjo omogočili vselitev stotisočim družinam.

Vsi, ki so v omenjenem času dobili nova stanovanja, so si uredili družinske razmere in za vse lahko enotno trdimo, da so dosegli srednjeevropski nivo stanovanjskega standarda.

Žal ne razpolagamo s podatki, ki bi nam omogočili tabelarično prikazati, kako so si posamezne skupine družin uredile svoje stanovanje in s čim so ga opremile. Znano nam je le, da težijo lastniki novih stanovanj k sodobnemu opremljanju teh, kamor spadajo prvenstveno tudi zaveses, ki v vsakem primeru odločilno vplivajo na izgled opremljenega stanovanja.

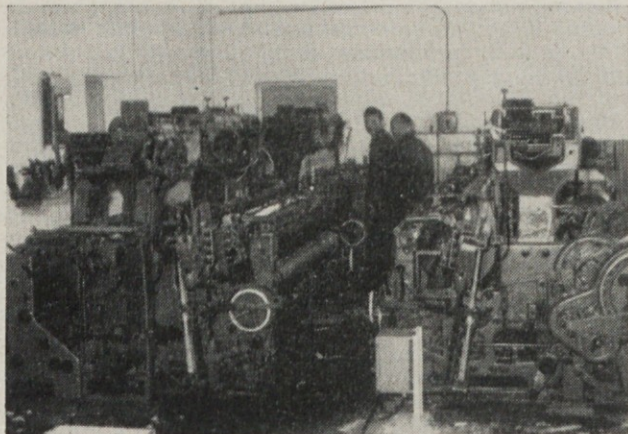
Izračuni napravljeni v zahodnih državah Evrope veljajo tudi za naše prilike in ti izračuni pravijo, da pride na 8 m² stanovanjske površine 1.8 m² oken, ki v nobenem primeru niso brez zaves. Dejstvo, da odločajo o nakupu zaves gospodinje, je razumljivo, ker so prav one največ časa v stanovanju. Potrjene pa so nadalje ugotovitve, da si gospodinje žele za zaveses sodobne tkanine s sodobnimi lastnostmi.

In zakaj sodobne lastnosti? Okna današnjih stanovanj so neprimerno večja kot okna stanovanj, zgrajenih pred drugo svetovno vojno. Gospodinja pa ima danes mnogo manj časa na razpolago za oskrbovanje stanovanja, kot pred desetletji, zato morajo posamezne stvari omogočiti hitro in enostavno nego. Tema zahtevama pa odgovarjajo samo sodobni izdelki, kamor spadajo tudi zaveses iz sintetične.

Tovarna **INDUPLATI** v Jaršah je znan proizvajalec dekorativnih platen, katerih dovršen del je namenjen za zaveses. Poznanje razvoja dekorativnih tkanin pa je napotilo tehnično službo te tovarne, da se je prva v Jugoslaviji odločila izdelati sodobne zaveses iz čiste sintetične, prav takšne, kakršne prodajajo že leto dni v zahodnih državah Evrope.

LEACRIL ZAVESE, izdelek tovarne **INDUPLATI**, so mišljene kot druge zaveses za vsa tista okna, katera so preko dne opremljena s prozornimi zavesami in jih zvečer zagrnmemo z drugo zaveso, da tako preprečimo nezaželen pogled v stanovanje.

Koloristi v tovarni so leacril zaveses obarvali z obstojnimi barvili, ki na soncu ne obledijo ter v ta namen izbrali vrsto različnih barv, ki naj gospodinjji pri nakupu omogočijo izbiro po želji in s tem, poleg drugega, zadostijo pravilu harmonije barv med pohištvom in dekoracijo, kamor spadajo predvsem zaveses in preproge ter pohištveno blago.

Stirje VTR-ji so pripravljeni za obratovanje

Že prej smo omenili, da zahtevajo kupci tkanine z sodobnimi lastnostmi. Pri tem smo mislili na enostavnost negovanja. Leacril zaveses peremo le v mlačni milnici (40° C). Najprimernejše je pranje v kopalni kadi, kjer je dovolj vode, kar je pri pranju sintetične bistveno važno. Oprane zaveses posušimo brez predhodnega ožemanja ali centrifugiranja. Oprano in posušeno zaveso enostavno namestimo na svoje mesto, zato je tudi likanje odvečno. Skratka: pranje brez naporne drgnjenja, sušenje brez ožemanja in nič likanja, to so sodobne lastnosti.

Ta sestavek je namenjen predvsem gospodinjam, katerim smo s tem svetovali, kaj naj zahtevajo odslej, če bodo kupovale tkanine za zaveses. Leacril zaveses niso dosti dražje od zglednih zaves prejšnjih časov. Toda za nekoliko višjo ceno kupite tkanino, ki je proti sončnim žarkom, neprimerno bolj obstojna, ki je sodobna v briljantnih barvah, in tkanina s sodobnimi lastnostmi, katere smo v našem sestavku že omenili.

Naša naloga je, da vas seznanimo s sodobnimi izdelki in vam svetujemo, kaj si prihodnjič kupite, da boste šli v korak z vašim sosedom, ki se je za ta nakup odločil morda že ali šele včeraj.

Zadnja kuga

V 8. in 9. številki letošnjega letnika Naših razgledov je bil objavljen prevod daljšega poljudoznanstvenega prispevka z gornjim naslovom, katerega je objavil tednik *Der Spiegel* v 7/65 številki.

Niti prostor niti namen nam ne omogočata, da bi objavili celotni tekst. Tega lahko naši bralci prečitajo v omenjenih številkah Naših razgledov. Pri čitanju prispevka sem se odločil napisati za Konoplan le podnaslov nadaljevanja in vsebino plakata, katerega je izdala Svetovna zdravstvena organizacija.

Originalnemu naslovu **ZADNJA KUGA** je pridjan naslednji podnaslov: **DANDANAŠNJI LAHKO REŠIMO VSAKEGA ČETRTEGA RAKOVEGA BOLNIKA — ČE PA BI VSE STORILI, DA BI BOLEZEN SPOZNALI IN ZDRAVILI V ZGODNJEM STADIJU, POTEK CELO VSAKEGA DRUGEGA.**

Ta smela trditev onkologov, z znanih zdravstvenih ustanov Amerike in Zahodne Evrope, je privedla Svetovno zdravstveno organizacijo, da je dala na posebnem lepaku v opomin natisniti

OSEM SVARILNIH BOLEZENSKIH ZNAMENJ:

- otipljiva grčica ali zatrdina, npr. na prsih, na koži ali jeziku;
- izrazite spremembe na kaki bradavici ali maternem znamenju;
- trajno slaba prebava;
- trajna hripavost ali suh kašelj. Trajne težave pri goltanju;
- nenavadno hude krvavitve ob menstruaciji, krvavitve med dvema mesečnima periloma;
- na videz nepomembne krvavitve iz nosu, ušes, mehurja ali črevesa;
- rana, ki se ne sceli; nabrekli, ki ne splashi;
- nepojasnjeno hujšanje.

Nobeno teh znamenj ne mora biti bolezensko znamenje raka. Zmerom pa naj bo povod, da se človek odpravi k zdravniku.

Našim bralcem v tolmačenje še naslednje: tekst na plakatu dodaja, da teh osem svarilnih bolezenskih znamenj lahko napoveduje raka v zgodnjem stadiju. Zaključni stavek pa dovolj jasno preprečuje vsak vzrok za preplah.

Moj komentar k celotni zadevi je naslednji: ogrožen še ni zgubljen; zgubljen je tisti, ki ne ve, da je ogrožen.

O. L.

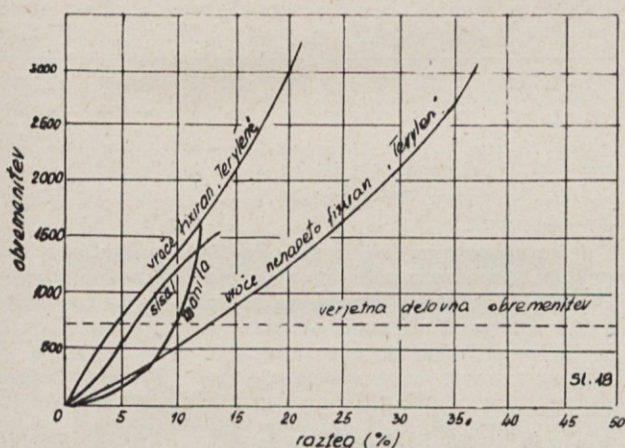
Uporaba poliesternih vlaken za tehnične tkanine

(Piše: ing. Srečo Bergant — 4. nadaljevanje)

Filtri:

Zaradi za filtre važnih lastnosti poliestra je življenjska doba teh filtrov 80-krat daljša, kakor filtrov iz naravnih vlaken. Obstoynost na toploto je večja kakor pri vseh ostalih vlaknih, razen steklenih in azbesta. Trdnost rapidno pade šele pri temperaturi 150°C. Sledeča tabela prikazuje padec trdnosti pri daljšem izpostavljanju višji temperaturi:

Cas izpostavljanja	110° C	150° C	180° C
1 mesec	—	20	50
2 mesec	5	40	65
3 mesec	10	55	70—75

Obstoynost napram kislinam, delno alkalijam, visoka trdnost v mokrem in suhem, je zelo važna za mokro filtracijo. Če so predhodno stabilizirani, se pri uporabi ne krčijo, imajo obstoynost dimenzije. Obstoynen je proti bakterijam. To je važno posebno pri filtraciji prehrabmenih artiklov — mleka, vode. Zelo obstoynen je napram abraziji in upogibu. Vzdrževanje, steriliziranje in čiščenje je enostavno, ker je možna uporaba relativno močnih sredstev npr. kislin, kar pa ni primerno za ostala vlakna.

Uporaba je možna na raznih področjih, npr. če pri filtraciji kislin zamenjamo volnene s poliesterskimi filtri se stroški za filtre zmanjšajo na 1/3 prejšnjih. Stroški nabave so 50% večji, kakor nabava iz naravnih vlaken. Življenjska doba je 80-krat daljša.

Zaščitne obleke:

Tudi zaščitne delovne obleke so važne lastnosti, ki smo jih poudarili pri filtri. Npr. pri delu z vročimi kislinami je delavec zaščiteno z gumijastim predpasnikom in gumijastimi rokavicami. Ker pa je atmosfera nasičena s kislimi hlapi, so bombažne obleke uspešno zamenjale obleke iz poliestra. Znaki uporabe se na bombažni zaščitni obleki pojavijo že čez 4 tedne, na sintetični pa so po dveh letih komaj opazni.

Tkanina je odporna napram kislinam in drugim kemikalijam, ni pa za pričakovati, da jih ne bi propuščala. Množina propuščanja je odvisna od fluidnosti tekočin in od teže, debeline in vrste tkanine. Da se to prepreči je potrebno impregniranje z raznimi kislino-odbojnimi apreturami.

Mreže, vrvi, jadra:

Gotove lastnosti poliestra so tudi za mreže idealne. Trdnost v vlažnem se ne zmanjša, razteznost pod bremenom, odporen napram poškodbam na sončni svetlobi,

vremenskim neprilikam, proti plesnobi, drgnjenju, se hitro suši.

Poliester je tudi za jadra boljši kakor bombaž. Bombaž se v vlažnem skrči, terylene se ne in se hitreje suši. Gladka površina terylena je za jadranje v vetru zelo važna.

Tudi za vrvi so važne že omejene lastnosti terylena. Važno dejstvo pa je tudi, da lahko raztezanje pri vročem fiksiranju reguliramo razteznost vrvi.

Diagram 18: prikazuje odnos trdnosti in raztega pri vročem napetem fiksiranju in vroče napetem fiksiranem poliestru v primerjavi s sisal in manila vrvmi.

Cerade iz poliestra:

Z ozirom na odlične obstoynosti poliestra napram kislinam, so bile cerade iz poliestra preizkušene na ladjah, ki imajo

diessel pogon. Izpuh iz dimnika in slana morska atmosfera povzročata nastanek žveplene kisline, katera močno napada klasične cerade iz lanu, bombaža ali konoplje, dočim poliesterskim ceradam ne škoduje. Klasične cerade so trajale pri enakih pogojih le 9 mesecev, dočim so cerade iz poliestrov po dveh letih in pol še vedno uporabne. Iz navedenega lahko zaključimo, da imajo cerade iz poliestra trikrat daljšo življenjsko dobo in so kljub visoki nabavni ceni za uporabnika cenejše kakor klasične cerade iz naravnih vlaken.

Poudariti moramo, da obstoja cela vrsta teh cerad, ki se močno razlikujejo po strukturi tkanine, teži in obdelavi ter služijo v različne namene.

Plahrovine iz poliestra:

Imamo dva različna tipa plahrov in sicer:

Plahrovine, narejene iz predenega poliestra (štapel) po načinu predenja lanu in plahrovine, narejene iz filamanta prevlečene s plastiko (P. V. C. — polyuretan — sintetska guma). Prevleka je običajno na obeh straneh.

S plastiko prevlečena plahrovina varuje material pred vlago in sončno svetlobo. Pri obojestranski prevleki z PVC se razpočna trdnost nekoliko zmanjša. Odkrili pa so že postopek, po katerem lahko dobimo plahrovine visoke razpočne trdnosti. To dosežemo s tkanjem tkanin iz poliestrske preje brez zavojev. Uporaba preje brez zavojev dovoljuje nitkam, da se pri stiskanju združujejo ali grupirajo skupaj, tako da se njih trdnost pri stiskanju ne zmanjša. Vita preja ostane nepremična, toga v tkanini, pri plastificiranju in razpočna sila trga posamezne niti. Pri tkanini iz nevite preje se iste pri plastificiranju nekoliko grupirajo, za to pri razpočni sili ne nastopajo posamezno, temveč v grupah. Vsled tega je pri plahrovinah narejenih iz nevite preje, razpočna trdnost dvakrat večja. Takšne tkanine so nepremočljive in vzdržijo tudi najhujše viharje. Prednosti so še v tem, da ne naraste njih teža v mokrem ter obdržijo svojo elastičnost in upogljivost tudi, pri nizkih temperaturah.

Plahrovine narejene iz predene poliestrske preje imajo enak izgled kakor plahrovine iz bombaža ali lanu. Nimajo tako visoke trdnosti kakor tkanine iz filamanta, za to njih teže ne moremo toliko reducirati. Te plahrovine se impregnirajo s silikoni in imajo zelo dobre obstoynosti. Te tkanine imajo prednost pred tkaninami iz filamanta, ker propuščajo zrak. Uporabljajo se v namene, kjer se ne sme pojaviti kondenzacija vlage na notranji strani.

Transportni trakovi:

Poliestrsko vlakno se s pridom uporablja za izdelavo tkanin za transportne trakove. To so težke tkanine, široke do 2 m in debele do 2,5 cm, teže do 1800 gr/m². Tkanine so gumirane ali prevlečene s PVC ali podobnimi plastičnimi masami z ozirom na njih uporabnost.

Izbrano poliestrsko vlakno je pravzaprav edino vlakno z odlično trdnostjo v mokrem in suhem stanju, ima dobro prožnost, primerno razteznost in je odporno proti trohnenju. Te lastnosti so zelo važne pri izdelavi tovrstnih tkanin.

Lastnosti poliestrov, ki so važne pri izdelavi tkanin za transportne trakove:

visoka trdnost in visoka razpočna trdnost, ne izgubi trdnosti v mokrem stanju, visok začetni elastični modul, nizka razteznost, kombinirana z dobro prožnostjo in odpornostjo proti obrabi, odlična toplotna obstojnost, obstojnost proti kislinam in oksidantom, obstojnost proti abraziji in popolna obstojnost proti trohnenju in plesni.

Tkanine za transportne trakove iz poliestrskih vlaken se uporabljajo tam, kjer so delovni pogoji takšni, da je življenjska doba klasičnih trakov iz naravnih vlaken (bombaž) zelo majhna. V tem primeru nadomestijo trakove iz bombaža, trakovi narejeni iz 100% poliestra.

V primeru, da uporabljamo transportne trakove ca. eno leto, lahko te nadomestimo s trakovi, ki so okrepljeni s poliestrskim vlaknom, njih življenjska doba je najmanj dvakrat večja. (Poliester filament v osnovi — bombaž v votku).

Pri proizvodnji transportnih trakov iz poliestrskih vlaken, moramo paziti na sledeče:

a) Vroče fiksiranje filamenta:

Poliester — transportni trak je med uporabo lahko izpostavljen visoki temperaturi, zaradi tega se mora filament predhodno fiksirati, da zmanjšamo skrčenje in ohranimo nizko razteznost, visok elastični modul in trdnost končnega proizvoda.

b) Adhezija proti PVC, gumi, neoprenu:

Ne da se doseči 100% adhezijo med poliestrom in elastomeri kakor so PVC, guma, neopren itd. Za takšne aplikacije, kakor je transportni trak, se običajno uporabljajo enaki postopki kakor pri bombažnih trakovih. Zelo dobra adhezija pa se doseže, če te tkanine predhodno pripravimo z isocianatnimi preparati. Transportni trakovi narejeni iz 100% poliestra so trikrat močnejši od bombažnih.

Transportne trakove iz poliestrov uporabljamo za transport fosfatov, nitratov, amonsulfata in drugih kislin materialov — koksa, vročega pepela, železne rude in drugih mineralov.

Za transport pri visoki temperaturi je važna obstojnost elastomera na temperaturo. Negumirani transportni trakovi se uporabljajo tudi za transport v prehrambeni industriji zaradi svojih higienskih lastnosti (lahko in hitro čiščenje — ne plesni — odporen proti mikroorganizmom).

Gasilske cevi iz poliestra:

100% poliestrska gasilska cev z gumijastim plaščem je lahka, upogljiva (suha in mokra), ne trohni in potrebuje zelo malo vzdrževanja. Tudi cev z laneno osnovo in poliestrskim votkom je lažja in bolj upogljiva kakor cev iz naravnih vlaken.

Za ilustracijo prednosti cevi iz poliestra navajam brzino sušenja in obstojnost na abrazijo za sledeče tipe cevi:

	Cev		Prevleka
	osnova	votek	
1.	lan	lan	brez
2.	lan	terylene	guma
3.	bombaž	terylene	guma
4.	terylene	terylene	PVC
5.	terylene	terylene	guma

Vzorci naštetih cevi (6", 2 3/4" premera) so bili potopljeni pri sobni temperaturi za 30 minut v vodo, sušeni vertikalno 2 minuti in ponovno tehtani. Nato so se sušili 6 ur. Po tem času sta imeli obe terylene cevi že svojo prvotno težo, medtem ko se ostale cevi tudi po 24 urah niso mnogo več posušile.

	Začetna teža v g	Teža po nabrekanju	% narastka teže	Teža po 6 urah	Teža po 24 urah
1.	59,5	84,1	41,5	66,7	60,7
2.	68,6	97,2	41,5	83,5	78,3
3.	70,8	88,1	24,5	75,8	71,1
4.	68,0	80,7	18,9	68,0	68,0
5.	86,5	100,9	16,8	86,9	86,6

Pri testu na abrazijo so bili vzorci 6" x 3" drgnjeni ob smirkov papir (2 A Emery papir) in pregledani po določenem številu potegov.

1	2	3	4	5	6	7
O V O V O V O V O V O V O V						
L L L T B T T T T T T T B T						
200 250 400 2000 1500 350 200						

O — osnova, V — votek, L — lan, T — terylene, B — bombaž.

Na splošno se lahko trdi, da 100% poliestrska cev pridobi v mokrem polovico manj na teži kakor lanena. Obstojnost terylene osnove na abrazijo je 6-krat večja kakor osnove iz naravnih vlaken.

»Induplati« na tretjem mestu

Spomladanski del tekmovanja v nogometu v NPL je bil za domačo enajstorico INDUPLATI manj uspešen kakor jesenski. V tem delu tekmovanja so domačini zapustili igrišče premagani od NK Kočevja, v gosteh pa so bili premagani od NK Usnarja iz Vrhnik in od Proletarca iz Zagorja. V tekmovanju z Rudarjem iz Trbovelj, z Dobom, Svobodo iz Kisovca in Medvodami so igralci Induplati zmagali in na koncu zasedli z 22 točkami tretje mesto.

Dokonče lestvice tokrat še ne moremo objaviti, ker nam še niso poznani izidi zaostalih tekem v podzvezi.

Pred pričetkom jesenskega dela tekmovanja pa bomo ljubitelje nogometa (domačega) seznanili tudi z obliko nadaljnega tekmovanja, ker tudi obstoj NPL v sedanjem sestavu ni zagotovljen.

Franc BLEJC PRESTOPIL K NK DOMŽALE

Franc Blejc (Baron) je prosil vodstvo TVD Partizana Jarše, za izpisnico z željo, da prestopi k nogometnemu klubu Domžale.

Blejc je bil nedvomno najboljši igralec v moštvu Induplati ter je igral izrazitega napadalca. Njegova igra je bila domiselna, njegovi strelji močni.

Upajmo, da prestop Blejca k Domžalam ne bo povod za razsul enajstorice Induplati. Blejcu pa želimo prav tako, kakor NK Domžalam vse dobro saj nujno potrebujejo dobre igralce, ki jih bodo potegnili iz dna lestvice, kjer se sedaj nahajajo.

Lipovšek

E. Rojc: Kdo bo bolje uganil?

Muhasto in predvsem slabo vreme me je napotilo k pisanju tega intervjuja, pri katerem je bil moj sobesednik Edi Rojc. Postavljal sem mu vprašanja. Tovariš Edi mi je nanje odgovarjal vse do zadnjega, ko se je... no počakajmo do tja.

Lipovšek: Tovariš Edi, kaj menite k letošnjemu vremenu?

Odgovor: Letos je zelo neugodno vreme, bilo to za turizem ali za kmetijstvo. Za kmetijstvo je tako: sprva je bilo prav hladno vreme (od sredine maja do sredine junija), potem je bilo teden dni prav po tropsko vroče. Rastline, ki so bile navajene hladnega vremena, so se brez prehoda znašle v pravi vročini in se dobesedno spekle. Pretežno pa so se rastline vseeno pričele popravljati v rasti.

Lipovšek: Kakšno škodo je napravilo neurje s točo v noči od nedelje na ponedeljek 4./5. julija letos?

Odgovor: Toča je tedaj uničila povprečno 40 % pridelka na področju, ki obsega zaselke Mengeš, Prešerje, Radomlje in Rova. Veter je bil sicer v četrtek 8. julija močnejši, vendar je naredila toča v noči od nedelje na ponedeljek več škode.

Našemu razpisu »KAKO SEM PREŽIVEL 1. MAJ« sta se odzvala dva člana kolektiva. V današnji številki objavljamo prispevek Dané Pavlinove.

Prvomajski praznik

Že pred prazniki smo se izpraševali, kakšno bo vreme za 1. maj. No, pa se kar ne smemo pritoževati. Bilo je še dokaj lepo in sončno vreme tako, da je lahko vsakdo izkoristil 4 proste dneve in se podal v naravo ali kamorkoli.

1. maj — praznik dela je torej za nami. Vsako leto, ko ga praznujemo, nam misli nehote hite nazaj na prva praznovanja tega praznika, ki so povezana z delavskim gibanjem in ki segajo že v leto 1889. To je, ko so delavci v Chicagu zahtevali 8-urni delavnik. Vendar ni danes moj namen, da bi opisovala zgodovinski pomen tega praznika in se ustavlja ob pomembnih letnicah, ki so sledile, hočem se odzvati vabilu Konoplana in napisati par vrstic, kako sem se imela ob tem prazniku in kam sem se podala na izlet.

Moj 1. maj je bil torej takle:

Vsako jutro vstajam ob petih in tudi tega dne nisem ostala dalj časa v postelji, kajti prebudila me je budnica domžalske godbe, ki vsako leto za ta praznik koraka v zgodnjih jutranjih urah po Domžalah. Takoj za njimi so se pripeljali motorizirani člani kolektiva Papirnice količevo, ki jim je prvomajski pohod že tudi tradicija. Pridružil se jim je tudi mož, ki je tam zaposlen. Po končanem obhodu oziroma obvozu se je vrnil in odpravili smo se s celo družino na pot. Naš cilj je bila Gorenjska — Bled in Ribno. Lepo se je bilo peljati preko Brnikov, Kranja in nato dalje do Nakla. Tudi vijugasta cesta je bila kmalu za nami in že smo krenili proti Bledu in kmalu zagledali pred seboj prelepo jezero z otokom. Bled je vedno lep. Ima nek poseben čar, bodisi da ga obiščeš spomladi, poleti, jeseni, ali pa se podaš pozimi po ledeni ploskvi peš na otok. Ni čudno, da je naš največji pesnik France Prešeren napisal o njem:

Dežela Kranjska nima lepš'ga kraja,
ko je z okolš'no ta, podoba raja.

S tem je o Bledu, ki ga je narava posadila v srce Gorenjske, povedal pač vse. Mislim, da ni nikogar med nami, ki ga še ni obiskal in, da vsakdo ve za muzej na gradu in v cerkvi na otočku. Te znamenitosti smo si že prej ogledali, zato smo krenili tega dne s počasno vožnjo okoli jezera. Prišli smo ravno o pravem času, kajti mož in sin sta precej velika prijatelja športa,

Lipovšek: Kdaj je bil veter močnejši, v noči od nedelje na ponedeljek ali v četrtek 8. julija?

Odgovor: Sem že odgovoril pri prejšnjem vprašanju.

Lipovšek: Kakšno vreme predvidevate za avgust in kakšna bo po vašem mnenju jesen?

Odgovor: Predvidevam lep avgust. Kadar gre sneg s hribov, se vreme ustali! Kakšna bo jesen, pa ne vem, vse pa kaže na to, da bo poletje izredno kratko. Kaže tudi na to, da bo zima izredno huda z veliko padavinami.

Lipovšek: Bi še kaj dodali k prejšnjim vprašanjem?

Odgovor: Ja, zelo pogrešamo kakršnokoli pomoč s strani občine. Nikogar ni bilo, ki bi si škodo po toči vsaj ogledal. Nihče ni prišel niti z nasveti, kako in kaj, skratka, v tem živimo pod vtisom »pomagaj si sam«.

Lipovšek: Kaj podobnega bi vi vprašali mene — eno samo vprašanje?

Odgovor: Tudi vi ste že dajali vremenske prognoze. Kaj pa vi mislite, kakšno bo vreme? KDO BO BOLJE UGANIL!

Odgovor Lipovška: Padavin bo še veliko, mraz pa bo pritisnil šele ob koncu leta.

O. Lipovšek

ko je bila tu tradicionalna prvomajska veslaška regata. Ogledali smo si jo in se istočasno greti oziroma sončili ob vodi. Okrog dvanajstih smo krenili proti Ribnem. Tudi ta kosček naše zemlje je čudovit. Ali ste že bili tam? Če ne, podajte se tja, ne bo vam žal. Med smrekami je skrit lep dom, okolica pa je prav romantična. V globini pod vami se vije Sava in tik pod pečiniami leži malo jezerce prekrasne zelene barve. Tudi vsa ostala okolica se sklada. Gozdovi na nasprotni strani Save so že kazali različne barve od svetlozelene, do temnozelenih smrek in rjavih odtenkov, ki so v daljavi prehajali v vrhove, ki so bili še pokriti s snegom.

Tako nas je prevzela narava s svojo lepoto, da še lačni nismo bili preveč. Vendar, ko smo enkrat odprli popotno torbo, ni kmalu ostalo ničesar več za pod zob. Zato smo se morali nazaj grede podpreti še s toplim obrokom v restavraciji ob jezeru.

Popoldne nam vreme ni bilo več tako naklonjeno. Začelo se je oblačiti in tudi prve dežne kaplje so že padale. Veselo razpoloženi smo krenili proti domu. Razmeroma zgodaj. Saj je bila ura pet, ko smo že bili doma. No, pa to je že naš običaj, da se z izletov vedno vrnemo zgodaj. Imam namreč še majhne otroke in ti morajo zgodaj v posteljo. Tako sem torej preživela letošnji 1. maj. Lahko rečem, da prav lepo, saj je k temu pripomoglo tudi vreme, ki nam je bilo ves čas praznikov prav naklonjeno.

Improvizirana streha nad deponijo za premog

Vesti

Nedavno smo na oglasni deski v podjetju lahko brali tole obvestilo:

Od torka 6. julija bo zopet poslovala prodajalna v vratarnici našega podjetja. **MOŽNOST NAKUPA BODO IMELI SAMO ČLANI NAŠEGA KOLEKTIVA.** delovni čas: od 13. ure 30 minut dalje.

Sindikalna podružnica

Obvestila iz kadrovske službe

Vstopi:

1. Adamič Aleksander, šef strežbe v menzi, vstopil 1. 6. 1965,
2. Majcen Štefanija, kuharica na Mali planini, vstopila 1. 6. 1965,
3. Didovič Anda, pom. v kuhinji, vstopila 11. 6. 1965,
4. Pristotnik Franc, upravnik doma na Mali planini, vstopil 12. 6. 1965,

Izstopi:

1. Dolinšek Julka, tkalka, upokojena dne 15. 6. 1965,
2. Hanžel Kati, del. v oplemen., izstopila 26. 6. 1965,
3. Gosar Ivo, del. v prejem., izstopil 15. 6. 1965,
4. Čižmar Marija, predica, izstopila 30. 6. 1965,
5. Ves Ana, tkalka, upokojena z dnem 23. 6. 1965.

Poročili so se:

Rojc Albina, uslužbenka, poročena Kosmač,
Šarec Kati, tkalka, poročena Pele,
Osenk Albina, tkalka, poročena Ropič,
Levec Marija, tkalka, poročena Povšnar,
Hribar Marija, vdevalka, poročena Koncilija.

Novoporočencem želimo mnogo sreče in medsebojnega razumevanja.

Nevsakdanja vsakdanjost

Bil je lep dan. Poletno sonce je prav izdatno grelo pokrajino. Stroji so brneli, ljudje so delali kot običajno. Po cesti so vozili avtomobili. V obe smeri. Skratka, bil je navaden poletni dan, bilo je v sredo 7. julija 1965.

Številna letala, ki se spuščajo na Brniku, so tudi tokrat preletavala Jarše. Ob pol desetih dopoldne pa smo tega dne le dobili nevsakdanji obisk. Tik pred tovarno (na travnik zahodno od Induplati) se je spustil helikopter, ki sodi sicer v sestav naših vojakov - zrakoplovcev. Tokrat nas je obiskal predstavnik organizatorjev mednarodnega padalskega tekmovanja, ki je bilo (v juliju) v Portorožu.

Neurje je ponagajalo prirediteljem, zato so bili primorani kupiti nekaj deset metrov šotorskega platna, katerega rabijo za svojo dejavnost. Kupec je dopotoval v Induplati s helikopterjem.

V Induplati so hitro ugodili naročnikovi želji in v pičlih 45 minutah po pristanku poslovnega gosta z neobičajnim vozilom, se je le-to zopet dvignilo v višave ter se vrnilo v Portorož.

Iz razgovora s prijaznim pilotom helikopterja sklepam, da je trajal pristonek v Jaršah prav toliko časa kakor letenje iz Portoroža v Jarše in nazaj.

Neobičajno vozilo je vzbudilo pri Jaršanih seveda veliko pozornost in si je zato preko 200 domačinov od blizu ogledalo helikopter — Pepca in Peter pa sta vstopila celo v njegov obsežni »trebuh,« ko sta odložila kupljeno platno. Med gledalci so bili tudi številni sodelavci, ki so izkoristili predpoldanski odmor za ogled tega zračnega vozila, katerega je velika večina videla šele prvič v življenju.

Petinštirideset minut po pristanku je gost v neobičajnem vozilu zopet odletel

Nesreče v juniju 1965

V mesecu juniju je bilo v našem podjetju deset nesreč. Osem nesreč se je zgodilo pri delu v obratih, dve pa na poti z dela. Vse nesreče in poškodbe so bile lažje, tako da pri dveh ni bilo potrebno niti bolniškega staleža. Zaradi nesreč v juniju je bilo izgubljenih 55 delovnih dni.

Predilnica:

1. Marija Zobavnik, (51), predica. Na poti iz službe je pri zavijanju z asfaltne ceste na makadamsko zapeljala na kamen in padla s kolesa. Pri padcu si je poškodovala desno nogo v gležnju.

Tkalnica:

1. Anica Plevel, (26), tkalka. Pri delu tkalskega stroja je odletel čolniček iz stroja in ji poškodoval levo stran lica pod očesom.
2. Anica Vrtačnik, (21), tkalka. Ko je vklopila tkalski stroj, je imela roko med škarjami in grebenom, tako ji je stroj poškodoval desno roko na dlani in v zapestju.
3. Pavla Kokalj, (39), čistilka blaga. Pri prezračevanju postelj v počitniškem domu v Umagu ji je padel okvir postelje na palec leve noge in ga ji poškodoval.
4. Anton Iskra, (24), vlagalec valjev. Pri vlaganju valja v snovalo se je valj speljal po vodilih, pritisnil na kazalec leve roke in mu ga pomečkal.
5. Olga Plaznik, (29), tkalka. Po roki jo je udarila udarna ročica, ker je nepravilno zaganjala statev. Ker je v roki držala nož, ga ji je zbito iz roke in se ji je pri tem zasadi v sredinec desne roke.
6. Marinka Korošec, (25), tkalka. Pri nastavitvi stroja jo je udarila v desno dlan udarna ročica, ker je prepozno odmaknila roko.

Olemenitilnica:

1. Štefan Jančar, (20), delavec pri impregnacijskem stroju. Da bi odprl okno, je stopil na sod. Ko je bilo okno odprto, je skočil dol, pri tem pa mu je spodrsnilo. Z levo roko je udaril po robu prazne pločevinaste škatle in si pri tem poškodoval mezinček leve roke.

Vzdrževalni obrati:

1. Franc Letnar, (18), pomočnik kurjača. Pri brušenju na brusilnem stroju mu je padel v levo oko železni opilek. Ni nosil zaščitnih očal!
2. Alojz Skok, (24), obratni ključavničar. Na poti iz službe mu je pri prehitevanju z motornim kolesom kolesar zaprl pot, zaradi česar je padel in se potolkel po obeh rokah, desni nogi in glavi.

Jarše, 12. 7. 1965